

Kohtuasi C-230/24

Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1

Saabumise kuupäev:

26. märts 2024

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Juzgado de Primera Instancia n° 8 de A Coruña (A Coruña esimese astme kohus nr 8)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

12. märts 2024

Hageja:

MF

Kostja:

Banco Santander, S. A.

Põhikohtuasja ese

Hagi, milles tarbija nõuab pangale ebaõiglase tingimuse tõttu alusetult makstud summade tagasimaksmist.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Eelotsusetaotlus – Tarbijakaitse – Direktiiv 93/13/EMÜ – Artiklid 6 ja 7 – Tarbijalepingud – Ebaõiglased tingimused – Lepingutingimus, millega kohustatakse laenusaaajat kandma kõik hüpoteegi seadmisega seotud kulud – Nimetatud lepingutingimuste tühisuse tuvastamise tagajärjed – Võrdväarsuse põhimõte – Võimalus tunnustada tühisuse tuvastamise nõude aegumatust ja kehtestada samal ajal tähtaeg hagi esitamiseks, milles nõutakse nimetatud tingimuse tõttu alusetult makstud summade tagasimaksmist

Eelotsuse küsimus

Kas nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ja võrdväarsuse põhimõttega on vastuolus, kui kohaldada võimalust siduda ebaõiglusest tingitud tühisus tagasitäitmiskohustusest lahti, nii, et tühisus ei aegu, aga tagasinõudehagi allub aegumisele, kui Hispaania õiguskorras ei ole olemas ühtegi õigusnormi ega mingit kohtupraktikat, mille kohaselt seda kohaldataks ka mõnes muus õigussuhtes?

Viidatud liidu õigusnormid

Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta **direktiiv 93/13/EMÜ** ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT 1993, L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288)

Artikli 3 lõige 1: „Lepingutingimus, mille suhtes ei ole eraldi kokku lepitud, loetakse ebaõiglaseks, kui see on vastuolus heausksuse tingimusega ning kutsub esile lepinguosaliste lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste olulise tasakaalustamatuse, mis kahjustab tarbijat.“

Artikli 4 lõige 1: „Ilma et see piiraks artikli 7 kohaldamist, võetakse lepingutingimuse hindamisel arvesse lepingu sõlmimise objektiks oleva kauba või teenuse laad ning viidatakse lepingu sõlmimisel kõigile sellega kaasnevatele asjaoludele ning kõigile teistele kõnealuse või muu lepingu tingimustele, millest see sõltub.“

Artikli 6 lõige 1: „**Liikmesriigid** sätestavad, et ebaõiglased tingimused lepingus, mille müüja või teenuste osutaja on oma siseriiklike õigusaktide alusel **tarbijaga** sõlminud, ei ole tarbijale siduvad; [...]“.

Artikli 7 lõige 1: „**Liikmesriigid** tagavad, et tarbijate ja konkurentide huvides oleksid olemas piisavad ja tõhusad vahendid, et lõpetada ebaõiglaste tingimuste seadmine lepingutes, mis müüjad või teenuste osutajad tarbijatega sõlmivad“.

Eelotsusetaotluse põhjenduses osutatud **Euroopa Kohtu otsused**.

Viidatud liikmesriigi õigusnormid

A) *Ebaõiglaste tingimuste tühisus*

Kuninga 16. novembri 2007. aasta **seadusandliku dekreediga 1/2007** heaks kiidetud tarbijate ja kasutajate kaitse üldseadus ja teiste täiendavate seaduste konsolideeritud redaktsiooni (Real Decreto Legislativo 1/2007 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias) **artiklis 82 on sätestatud:**

„1. Ebaõiglasteks tingimusteks loetakse kõik lepingutingimused, mille üle ei ole eraldi läbi räägitud, ja kõik tavad, millega ei ole sõnaselgelt nõustunud, mis on vastuolus heausksuse tingimusega ja põhjustavad lepinguosaliste lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste olulise tasakaalustamatuse, mis kahjustab tarbijat ja kasutajat.

[...]

3. Lepingutingimuse ebaõiglase laadi hindamisel võetakse arvesse lepingu esemeks oleva kauba või teenuse laadi, lepingu sõlmimisel esinenud kõiki asjaolusid ning kõiki teisi kõnealuse või muu lepingu tingimusi, millest see sõltub.

4. Eelmistes lõigetes sätestatust olenemata on igal juhul ebaõiglasel sellised lepingutingimused, mis vastavalt artiklitele 85–90, mõlemad kaasa arvatud:

- a) seovad lepingu ettevõtja tahtega,
- b) piiravad tarbija ja kasutaja õigusi;
- c) tingivad lepingus vastastikkuse puudumise,
- d) nõuavad tarbijalt ja kasutajalt ebaproportsionaalseid tagatisi või panevad talle alusetult tõendamiskoormise,
- e) osutuvad ebaproportsionaalseteks seoses lepingu jõustumise või täitmisega, või
- f) on vastuolus konkurentsieeskirjade ja kohaldatava õigusega.”

Tarbijate ja kasutajate kaitse üldseadus ja teiste täiendavate seaduste konsolideeritud redaktsiooni artiklis 83 on sätestatud:

„Ebaõiglasel tingimused on algusest peale tühised ja arvestatakse, et need ei ole jõustunud [...]“.

Hispaania **tsiviilseadustiku** (Código Civil) **artikli 6 lõikes 3** on sätestatud:

„Kohustavate või keelavate õigusnormidega vastuolus olev tegevus on algusest peale tühine, välja arvatud juhul, kui neis sätetes nähakse nende rikkumise korral ette muu tagajärg.“

Hispaania **tsiviilseadustiku artiklis 1303** on sätestatud:

„Kohustuse tühisuse tuvastamise korral peavad lepingupooled vastastikku tagastama lepingu esemeks olevad asjad koos viljadega ja hinna koos intressiga [...]”

Nimetatud säte ja sellega seotud sätted reguleerivad suhtelist tühistatavust või tühisust, kuigi kohtupraktikas kohaldatakse soorituste tagasitaitmisel samuti

absoluutset, täielikku või algusest peale tühisust olenemata sellest, kas tegemist on lepingu või mõne lepingutingimusega.

B) Nõuete aegumine

Lepingu sõlmimise ajal kehtinud Hispaania **tsiviilseadustiku** redaktsiooni **artikli 1964 lõikes 2** oli sätestatud:

„Hüpoteegiga tagatud nõue aegub kahekümne aasta jooksul, isiklikud nõuded, mille kohta ei ole konkreetset aegumistähtaega märgitud, aeguvad viieteistkümne aasta jooksul.“

Tsiviilseadustiku artikli 1964 lõikes 2, 5. oktoobri 2015. aasta seadusega 42/2015 muudetud kujul, on sätestatud:

„Isiklikud nõuded, mille suhtes ei ole kehtestatud konkreetset tähtaega, aeguvad viie aasta jooksul alates päevast, mil saab nõuda kohustuse täitmist [...]“.

Seaduse 42/2015 viies üleminekusäte näeb ette:

„Juba olemasolevatele suhetele kohaldatav aegumise kord.

Enne käesoleva seaduse jõustumise kuupäeva tekkinud isiklike nõuete, mille kohta ei ole konkreetset aegumistähtaega märgitud, aegumistähtaega reguleeritakse tsiviilseadustiku artikliga 1939.“

Tsiviilseadustiku artiklis 1939 on ette nähtud:

„Enne käesoleva seadustiku avaldamist kulgema hakanud aegumistähtaega reguleeritakse sellele eelnenud seadustega, aga kui seadustiku jõustumise hetkel on seadustikus ette nähtud aegumistähtaeg möödunud, jõustub see aegumistähtaeg isegi juhul, kui nimetatud varasemate seadustega on nõutud pikem ajavahemik.“

Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) **otsused ja sätted**, millele osutatakse eelotsusetaotluse põhjenduses.

Põhikohtuasja asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 Tarbija staatuses hageja sõlmis 19. jaanuaril 2009 ettevõtjaga Banco Santander, S. A. laenulepingu, mille 5. tingimus on sõnastatud järgmiselt:

„Kulud ja kohustused, mille eest vastutab laenuvõtja.

5.1. Laenuvõtja kannab järgmised kulud:

5.1.1. Tehingu ettevalmistamise kulud: käesolevas lõigus osutatud kulud kannab taotleja ka juhul, kui laenulepingut ei sõlmita.

* Kinnisasja hindamise kulud.

* Registriandmete kontrollimise kulud.

5.1.2. Kulud ja lõivud, mis kaasnevad käesoleva lepingu, selle kinnistusraamatuse kandmise ja pangale esimese ära kirja vormistamisega ning lepingu muutmise ja tühistamisega ning vajaduse korral ehitustööde ja rajatiste kinnistusraamatusse kandmisest tulenevad kulud ja lõivud vastavalt 2. tingimusele [...]“.

- 2 Tarbija esitas 27. veebruaril 2023 eelotsusetaotluse esitanud kohtule hagi, milles palus tuvastada viienda tingimuse tühisuse ning sellest tulenevalt tagastada talle pool makstud notaritasust ja kinnistu registreerimise eest tasutud kogu riigilõiv koos seadusjärgse intressiga nimetatud summadelt.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 3 Pank väidab, et tulenevalt tsiviilseadustiku artikli 1964 lõikest 2 ja seadusega 42/2015 kehtestatud üleminekurežiimist on hageja tagasinõudehagi nõutud summade tagasisaamiseks aegunud.

Eelotsusetaotluse põhjenduse lühikokkuvõte

- 4 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on kahtlus selle osas, kas liidu õigusega on lubatud, et ebaõiglase tingimuse tühisuse tuvastamise hagi ei kohaldata aegumistähtaega, samas kui nimetatud tingimuse tõttu alusetult tasutud summade tagasinõudehagile kohaldatakse aegumistähtaega. Eelotsusetaotluse esitanud kohus on nimelt seisukohal, et selline kordade üksteisest lahtisidumine või nendevaheline erinevus on vastuolus võrdväärsuse põhimõttega.

Lähtekoht: Euroopa Kohtu 16. juuli 2020. aasta kohtuotsuse Caixabanc (C-224/19) kommentaar

- 5 Eelotsusetaotluse esitanud kohus keskendub kolmeteistkümneenda eelotsuse küsimuse analüüsimisele, mis puudutab ebaõiglase tingimuse tühisuse tagajärgede piiramist aegumistähtaja kehtestamisega ning milles küsiti, kas direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus liikmesriigi kohtupraktika, milles on ette nähtud, et ebaõiglase lepingutingimuse tühisuse tuvastamisega kaasnev tagasinõue allub aegumisele, olgugi et liikmesriigi õigusnormide kohaselt hagi, milles nõutakse ebaõiglaste lepingutingimuse tühisuse tuvastamist, ei aegu.
- 6 Nimetatud kohtuotsuse punktis 81 on sedastatud, et kaitsega, mille direktiiv 93/13 tarbijatele tagab, on vastuolus riigisisised õigusnormid, mis keelavad liikmesriigi kohtul õigust lõpetava tähtaja möödumisel kontrollida müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud lepingus sisalduva tingimuse ebaõiglust (21. novembri

2002. aasta kohtuotsus Cofidis, C-473/00, EU:C:2002:705, punkt 38). Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates osutab Euroopa Kohus sellele, et direktiiviga 93/13 on vastuolus, kui lepingutingimuse ebaõigluse tuvastamisele kohaldatakse aegumistähtaega. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul järgitakse nimetatud kriteeriumi ka Hispaania õigusnormides ja kohtupraktikas, mille kohaselt **ei kohaldata** imperatiivse õigusnormiga vastuollu minemisest tuleneva **absoluutse**, täieliku või algusest peale **tühisuse** korral üldreeglina **ühtegi aegumistähtaega**. Kuna eeltoodu on kinnitatud, seisneb küsimus selles, kas kui ebaõiglusest tuleneva tühisuse tuvastamisele aegumistähtaega ei kohaldata, kehtib sama ebaõiglusest tuleneva tagasitaitmiskohustuse puhul või täpsemalt, kas direktiiviga on kooskõlas riigisisene õigusnorm või kohtupraktika, millega kehtestatakse tagasitaitmiskohustusele aegumistähtaeg.

- 7 Siiski täpsustatakse nimetatud kohtuotsuse punktis 82 seda kriteeriumi, kinnitades, et Euroopa Kohus on siiski juba möönnud, et **tarbijakaitse ei ole absoluutne** (21. detsembri 2016. aasta kohtuotsus Gutiérrez Naranjo jt, C-154/15, C-307/15 ja C-308/15, EU:C:2016:980, punkt 68) ning et liidu õigusega on kooskõlas, kui õiguskindluse huvides **määratakse mõistlik hagi aegumistähtaeg** (6. oktoobri 2009. aasta kohtuotsus Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, punkt 41, ning 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsus Gutiérrez Naranjo jt, C-154/15, C-307/15 ja C-308/15, EU:C:2016:980, punkt 69). Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib nimetatud punkti kommenteerides, et Euroopa Kohus vihjab tingimuse täieliku tühisuse ja selle tagajärgede võimalikule lahtisidumisele.
- 8 Nimetatud kohtuotsuse punktis 82 on täpsustatud, et direktiivi 93/13 artikli 6 lõikes 1 ja artikli 7 lõikes 1 ette nähtud tarbijakaitse rakendamise kord tuleb **menetlusautonoomia** põhimõttest tulenevalt sätestada liikmesriikide õiguskordades. Need tingimused ei tohi aga olla ebasoodsamad võrreldes tingimustega, mis kehtivad riigisisestele olukordadele (**võrdväarsuse põhimõte**), ega tohi olla sätestatud selliselt, et nad muudavad ühenduse õiguskorraga antud õiguste kasutamise praktiliselt võimatuks või ülemäära raskeks (**tõhususe põhimõte**) (vt selle kohta eelkõige 26. oktoobri 2006. aasta kohtuotsus Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika). Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib nimetatud punkti kommenteerides, et kuigi aegumistähtaeg ei kujuta endast riigisisese õiguse seisukohast iseenesest mitte menetlusnormi, vaid materiaalõiguse normi, võib see siiski kuuluda menetlusautonoomia alla, kuna tegemist on liidu õigusnormi rakendamise või õiguskorda ülevõtmisega liikmesriigi poolt.
- 9 Euroopa Kohus märgib nimetatud kohtuotsuse punktis 84, et sellest järeldub, et liidu õigusega ei ole vastuolus riigisisese õigusnormid, mis näevad küll ette, et müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud lepingus sisalduva ebaõiglase tingimuse **tühisuse tuvastamise hagi ei aegu**, kuid **allutavad aegumisele hagi, mille eesmärk on nõuda** selle tuvastusega kaasnenud **tagasitaitmiskohustuse täitmist**, tingimusel et järgitakse võrdväarsuse ja tõhususe põhimõtteid. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib nimetatud punkti kommenteerides, et on võimalik, et tühisuse tuvastamise hagi osutub edukaks, kuna sellel puudub ajaline

piirang ja nimetatud tühisuse tagajärjesid piirab aegumistähtaeg, ning väljendab oma seisukohta, et selline tulemus näib jätvat tarbijad kaitseta.

- 10 Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab sama kohtuotsuse punktidele 85–92 ja kommenteerib neid; nendes punktides on käsitletud **tõhususe põhimõtet** ja täpsustatud, et nimetatud põhimõtte järgimise kontrollimisel tuleb arvestada siseriikliku õiguse põhimõtteid, näiteks õiguskindlust, mille jaoks võib olla vajalik kohaldada tagasinõudehagile aegumistähtaega. Eelotsuse küsimuses ei käsitleta siiski mitte seda põhimõtet, vaid võrdvärsuse põhimõtet.
- 11 Viidatud kohtuotsuse punktis 86 täpsustatakse, et põhikohtuasja eesmärk oli tsiviilseadustiku artikli 1964 lõikes 2 ette nähtud **viieaastase aegumistähtaja** võimalik kohaldamine hagile, milles nõutakse hüpoteeklaenu lepingu ebaõiglase tingimuse tühisuse tuvastamisega kaasneva tagasitäitmiskohustuse täitmist. Kuna kohtuotsuse punkti 87 kohaselt kolmeaastast aegumistähtaega (15. aprilli 2010. aasta kohtuotsus Barth, C-542/08, EU:C:2010:193, punkt 28) või kaheaastast aegumistähtaega (15. detsembri 2011. aasta kohtuotsus Banca Antoniana Popolare Veneta, C-427/10, EU:C:2011:844, punkt 25) on Euroopa Kohtu praktikas peetud **tõhususe põhimõttega** kooskõlas olevaks, siis tuleb asuda seisukohale, et kuna **viie aasta pikkune aegumistähtaeg**, mis on kohaldatav hagile, milles nõutakse ebaõiglase tingimuse tühisuse tuvastamisega kaasneva tagasitäitmiskohustuse täitmist, **ei ole** põhimõtteliselt – arvestamata küll eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnanguid käesoleva otsuse punktis 85 nimetatud asjaoludele – **olemuselt selline, mis teeks** direktiivis 93/13 ette nähtud **õiguste kasutamise praktiliselt võimatuks või ülemäära raskeks**. Eelotsusetaotluse esitanud kohus tõlgendab seda lõiku nii, et tagasinõudehagi esitamiseks saab määrata viieaastase aegumistähtaja, kuigi ebaõiglase tingimuse tühisuse tuvastamise hagi ei aegu.
- 12 Seejärel analüüsib eelotsusetaotluse esitanud kohus kaht kohtuotsust, millele on punktis 87 viidatud. **15. aprilli 2010. aasta kohtuotsus Barth (C-524/08)** käsitles võõrtöötaja hagi teatava aja jooksul teenuste osutamise eest erakorralise staažilisa saamiseks ja selles kohtuotsuses sedastati, et sellele hagile saab kohaldada aegumistähtaega (leiti, et kolm aastat on piisav). See olukord erineb 16. juuli 2020. aasta kohtuotsuses CaixaBanc (C-224/19) analüüsitud juhtumist, milles leiti, et tarbijalepingu tingimuse täieliku tühisuse tagajärgedele võib kohaldada aegumistähtaega, kuigi seda ei või ühelgi juhul kohaldada tühisusele endale. Eelotsusetaotluse esitanud kohus on seega seisukohal, et kohtuasjas Barth (C-542/08) **ei olnud õiguse tunnustamine ja nimetatud tunnustamise tagajärjed üksteisest lahti seotud** (nimelt hüvitise maksmine, millele inimesel on õigus), vaid lihtsalt leiti, et kolmeaastane aegumistähtaeg Austrias staažilisa tunnustamise deklaratsiooni esitamiseks oli mõislik tähtaeg, mis ei ole vastuolus tõhususe põhimõttega koostoimes nõukogu 15. oktoobri 1968. aasta määruse nr 162/1968, töötajate liikumisvabaduse kohta ühenduse piires, artikli 7 lõikega 1.
- 13 **15. detsembri 2011. aasta kohtuotsus Banca Antoniana Popolare Véneta (C-427/10)** käsitles omakorda Itaalia maksuhalduri ja finantseerimisasutuse

vahelist kohtuasja, milles finantseerimisasutus taotles alusetult tasutud maksusumma tagasimaksmist. Euroopa Kohus sedastas siis, et **tõhususe põhimõte lubab seda, et hagi esitamiseks on erinevad aegumistähtajad, sõltuvalt sellest, kas hagi esitab maksukohustuslane või maksuhaldur.** Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et seda olukorda ei saa samuti 16. juuli 2020. aasta kohtuotsusega Caixabanc (C-224/19) samastada, sest tegemist oli teistsuguse ja teistsugust laadi (avalik-õigusliku) õigussuhtega (maksuhaldurhallatav).

- 14 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab seetõttu, et kommenteeritud kohtuotsuse punktis 87 osutatud näited ei ole Euroopa Kohtu teesi toetamiseks piisavad.
- 15 Eelotsusetaotluse esitanud kohus kommenteerib seejärel sellesama 16. juuli 2020. aasta kohtuotsuse Caixabanc (C-224/19) punkte 88–92, milles käsitletakse tähtaja arvutamist ja *dies a quo* kindlaksmääramist tõhususe põhimõtte seisukohast. Eelotsusetaotluse esitanud kohus ise kinnitab, et „meie lähenemisviisi eesmärk ei ole [...] uurida süvitsi [...] tagasinõudehagi aegumistähtaja *dies a quo* eri hetki.“ Siiski tuleb märkida, et eelotsusetaotluse esitanud kohus i) leiab, et tsiviilseadustiku artikli 1964 lõikes 2 osutatud väljend „alates päevast, mil saab nõuda kohustuse täitmist“ välistab selle, et *dies a quo* langeb kokku lepingu sõlmimise kuupäevaga ja ii) väidab kommenteeritud kohtuotsuse punktile 90 tuginedes, et tuleb võtta arvesse hetke, mil tarbija saab tingimuse ebaõiglasest laadist teadlikuks, näiteks pärast Hispaania kohtuotsust, milles tuvastatakse, et sellist tüüpi tingimus on ebaõiglane.
- 16 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib kommenteeritud kohtuotsust kokku võttes, et aegumise seisukohast **lubab Euroopa Kohus** i) ebaõiglaste tingimuste tühisuse **tuvastamise hagi** (mis ei aegu) ja ii) nimetatud tingimustest tulenevalt tasutud summade **tagasinõudehagi vahelise** (mis võib aeguda, kui see ei ole vastuolus tõhususe ja võrdväarsuse põhimõtetega) erinevust.

Lükmesriigi kohtupraktika, mis käsitleb tühisuse ja tagasitäitmise teineteisest lahtisidumist ning nende seost võrdväarsuse põhimõttega

- 17 Pangad väidavad ebaõiglusest tulenevat tühisust käsitlevate hagide puhul, millega kaasneb tagasitäitmiskohustus, tuginedes kas tsiviilseadustiku artiklile 1301 või selle artiklile 9164 tihti, et selline hagi on aegunud.
- 18 Tuleb võtta arvesse, et käesolevas asjas ei ole tegemist puudustega nõustumusest tuleneva kehtetusega, vaid tingimuse ebaõiglasest laadist tuleneva automaatse tühisusega. Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) sedastas oma 16. oktoobri 2017. aasta kohtuotsuses, et **automaatsele tühisusele ei kohaldata** tsiviilseadustiku artiklis 1301 kehtestatud kehtetuks tunnistamise nõude esitamise **tähtaega**, väites, et i) ebaõiglane tingimus on automaatselt tühine, millest tulenevalt ei saa tarbija jääda ebaõiglase tingimusega seotuks (direktiivi 93/13 artikli 6 lõige 1) ja ii) tarbijale ei saa pakkuda väiksema ulatusega kaitset kui kaitse, mida pakub automaatne tühisus õigussüsteemi muudes valdkondades, sest

väiksema ulatusega kaitse rikuks liidu õiguses kehtestatud võrdväarsuse põhimõtet.

- 19 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et ebaõiglase tingimuse **tühisuse tuvastamise hagile aegumistähtaja mittekohaldamise** puhul on Euroopa Kohtu ja Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) kohtupraktika omavahel kooskõlas.
- 20 Eelotsusetaotluse esitanud kohus rõhutab seevastu, et **Hispaania kohtupraktikas ei ole tühisuse tuvastamise hagile aegumistähtaja mittekohaldamine seotud lahti sellise avalduse tagajärgede jõustamiseks esitatud hagi aegumisele allumisest**. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab seega, et **võrdväarsuse põhimõtte** tõttu ei saa kohelda erinevalt ebaõiglase tingimuse tühisuse tuvastamise hagi (mis ei aegu) ja nimetatud tingimuse tõttu alusetult tasutud summade tagasinõudehagi (mis aegub). Seega, kuna automaatse tühisuse tuvastamine ei aegu, ei peaks seda tegema ka selle tagajärjed.
- 21 Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab riigisisises õiguses erinevatele samalaadsetele olukordadele, kus sellist lahtisidumist ei esine ja mis on võrdväarsuse põhimõtte kohaldamise seisukohast asjakohased. Seega:
- tsiviilseadustiku artiklites 1301 ja 1303 on kehtestatud ühtne nelja-aastane aegumistähtaeg, kus ei tehta tühisuse tuvastamisel ja tagasitaitmisel vahet;
  - on sätestatud, et vara jagamise nõue ei aegu ning asjaomase vara üleandmisele ei saa kohaldada õigust lõpetavat tähtaega;
  - külgnevate kinnistute piiride kinnitamise ega mahamärgimise hagid ei aegu;
  - eraldamise hagi ei aegu ja sellisest avaldusest tulenevale varatühisuse lõpetamisele ei kohaldata aegumist (tsiviilseadustiku artikkel 95);
  - liigintressiga laenulepingute *ab initio* tühisuse tuvastamine ega sellisest avaldusest tulenevate õiguste kasutamine ei aegu;
  - tsiviilseadustiku artikli 6 lõikes 3 on sätestatud, et kohustusliku või keelava õigusnormiga vastuolus olev tegevus on täielikult tühine, aga selles ei käsitleta tühisuse ja tagajärgede eristamise võimalust.
- 22 Ka kohtupraktikas ei leidu ühtegi Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) otsust, milles sedastataks ühemõtteliselt tühisuse ja selle tagajärgede puhul erinev aegumiskord nii, et kui hagi ei aegu, ei tee seda ka selle tagajärjed. Teisisõnu leitakse, et tühisus ja selle tagajärgi ei saa üksteisest lahti siduda. Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab sellega seoses järgmisele:
- **Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) 14. septembri 2018. aasta kohtuotsus 491/2018**, mis ei luba siduda rikkumisega tekitatud kahju aegumistähtaega lahti rikkumisest, mille tõttu see tekkis, kuivõrd selles on sedastatud, et küsimus seisneb selles, kas korteriomandi seaduse (Ley de

Propiedad Horizontal) artikli 10 lõikega 1 korteriühistule kehtestatud hooldamiskohustuse rikkumisega põhjustatud kahju hüvitamisele kohaldatakse üheaastast aegumistähtaega – kuna tegemist on lepinguvälise vastutusega – või üldist viieteistaastast tähtaega – hetkel viieaastast –, kuna tegemist on isikliku nõudega, mille kohta ei ole eraldi aegumistähtaega ette nähtud ja millele kohaldatakse tsiviilseadustiku artiklit 1964. Vaidlustatud kohtuotsuses asuti seisukohale, et korteriomandi seaduse artikli 10 lõikega 1 kehtestatud hooldamiskohustuse täitmise nõudele kohaldatakse isiklike nõuete üldist aegumistähtaega, aga nimetatud rikkumisega tekitatud kahju hüvitamise nõudele kohaldatakse sellest hoolimata üheaastast aegumistähtaega, mis kuulub kohaldamisele lepinguvälise vastutuse puhul. Siiski tuleb võtta arvesse, et tekitatud kahju hüvitamise nõuet käsitleva hagi lähtepunktiks on vaidlustamata väide, et tekitatud kahju tekib just nimelt seadusjärgse kohustuse rikkumise tõttu, mis lasub korteriühistul korteriomandi seaduse artikli 10 alusel, s.o teha ära ühisomandis oleva osa korrashoiuks ja hooldamiseks vajalikud tööd, et see osa ei kahjustaks muud ühis- ega eraomandis vara. **Seadusjärgse kohustuse täitmise nõude aegumistähtaega ei saa siduda lahti asjaomase hagi aegumistähtajast, milles nõutakse nimetatud rikkumisega tekitatud kahju hüvitamist;**

- **Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) 25. märtsi 2013. aasta kohtuotsus 178/2013**, milles see kohus analüüsis ühe poole teesi, mille kohaselt näiliku tehingu tuvastamise hagi küll ei aegu, ent aegub tagasinõudehagi, mis esitatakse sellega koos ja mille eesmärk on tühise lepingu esemeks oleva vara seisu viimine tagasi olukorda, mis eelnes selle lepingu sõlmimisele. Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) ei nõustu selle teesiga ja sedastab, et kui näilikust lepingust tulenev omand on fiktiivne, **kohaldatakse vara tagastamise suhtes sama aegumatuse korda kui näiliku tehingu tuvastamise hagile**, sest mitte millestki ei tulene mitte midagi – „*ex nihilo nihil*“.

- 23 Eelotsusetaotluse esitanud kohus möönab, et olemas on kaks Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) kohtuotsust, mis näivad kinnitavat tagajärgede võimalikku eraldamist, kuigi 30. detsembri 2010. aasta kohtuotsuses 747/2010 analüüsitakse väga ainulaadset olukorda (kaubamärgi „Havana Club“ juhtum) ja tegemist on üheainsa otsusega ning 27. veebruari 1964. aasta kohtuotsus käsitleb kõigest *obiter dicta*’t, sest Tribunal Supremo leiab, et tegemist on tühistatavuse, mitte täieliku tühisusega. Ka Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) esitas 22. juuli 2021. aasta kohtumäärusega eelotsuse küsimuse, millest saab järeldada, et selles kohtuasjas otsustaks Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) lahtisidumise kasuks, kuigi seda võimalust ei ole veel kasutatud.

Eelotsusetaotluse esitanud kohtu lõplik hinnang

- 24 Kui osutatud lahtisidumine oleks lubatud, jõuaksime absurdse olukorrani, kus **täielikul tühisusel puuduks igasugused tagajärjed**, sest isegi, kui selle

esinemine on tuvastatud, ei saaks sooritusi tagasi täita, kui tagasinõudehagi oleks aegunud.

- 25 Lisaks nurjaks selline lahtisidumine Euroopa Kohtu praktikas (näiteks Euroopa Kohtu 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsus Gutiérrez Naranjo, C-154/15) sedastatud **hoiatava mõju**, kuna müüjal või teenuste osutajal oleks kiusatus lisada ebaõiglased tingimused lootuses, et isegi nende tühisuse tuvastamise korral ei tekitaks need müüjale või teenuse osutajale kahju, sest tarbijal ei oleks võimalik alusetult makstud summat tagasi saada. Hoiatava mõju ja eesmärgi, et ebaõiglaste tingimuste kasutamine lõpetataks, seisukohast on vajalik, et tühisust ja sellega kaasnevat tagasitaitmiskohustust on võimalik maksma panna mis tahes hetkel ja igasuguse aegumiseta.
- 26 **Lahtisidumise tees tooks kaasa olukorrad, mis on absurdi piiril.** Nimelt kui kohaldada nõusoleku mittekehtivuse tõttu tühiseks tunnistamise puhul tühisuse tuvastamise hagile nelja-aastast aegumistähtaega (tsiviilseadustiku artikkel 1301) ja tsiviilseadustiku artiklist 1303 tulenevale tagasitaitmiskohustusele viieaastast aegumistähtaega (tsiviilseadustiku artikkel 1964), on võimalik jõuda olukorran, kus tühisuse tuvastamise hagi on aegunud, aga tagasinõudehagi ei ole, kuid kuna sellel puudub alus (tühisuse tuvastamine), ei saa see olla tulemuslik. Veel üks argument sellise seisukoha vastuolulisuse kohta on, et olukorras, kus mõlemad pooled peavad soorituse tagasi täitma (näiteks pank ja tarbija), kohaldatakse mõlemale tagasinõudele aegumistähtaega, mille tulemus võib olla erinev.
- 27 Nagu on Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) 25. märtsi 2015. aasta kohtuotsuses märgitud, on tsiviilasjade puhul **tühisuse eesmärk hävitada tehingu tagajärjed ja kustutada selle jäljed nagu seda poleks olnud ning vältida seeläbi sellest tulenevate tagajärgede tekkimist** vastavalt klassikalisele reeglile *quod nullum est, nullum producit effectum*⁴. Kui tagasitaitmiskohustus saab aeguda, võib tühisusega (algusest peale, absoluutne, täielik, vältimatu tühisus, millest ei saa liikuda kehtivaks tunnistamise, parandamise ega mittevastavuste kõrvaldamiseni jms) kaasneda aegumisest tingitud tagajärg, mis oleks reeglina vastuolus. Tühisus ja selle tagajärjed on omavahel niivõrd seotud, et isegi Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) on leidnud, et selle tagajärjesid ei ole vaja taotleda, kuna need tekivad automaatselt, sest soorituste tagasitaitmine on tühisuse *ex lege* mõju (Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) 10. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus 537/2019 just nimelt ebaõiglusest tingitud tühisuse kohta ning 30. novembri 2016. aasta kohtuotsus 716/2016 või 10. märtsi 2015. aasta kohtuotsus 102/2015).
- 28 Kui eesmärk on ühtlustada tarbijakaitset õiguskindluse põhimõttega, tuleb määrata tühisuse enda tuvastamiseks kindlaks mõistliku pikkusega aegumistähtaeg, aga tühisuse selle tagajärgedest lahtisidumine on kunstlik õiguslik võte.